



## Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 16. decembra 2015\*

„Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Evropski trg zračnega tovornega prevoza — Sporazumi in usklajena ravnanja v zvezi z več sestavnimi deli cen za storitve zračnega tovornega prevoza (uvedba dodatnih taks za gorivo in varnost, neplačilo provizije od dodatnih taks) — Člen 101 PDEU, člen 53 Sporazuma EGP in člen 8 Sporazuma med Skupnostjo in Švico o letalskem prometu — Obveznost obrazložitve“

V zadevi T-67/11,

**Martinair Holland NV** s sedežem v Haarlemmermeerju (Nizozemska), ki jo zastopa R. Wesseling, odvetnik,

tožeča stranka,

proti

**Evropski komisiji**, ki so jo najprej zastopali S. Noë, N. von Lingen in C. Giolito, nato S. Noë, C. Giolito in A. Dawes, agenti, skupaj z B. Dohertyjem, barrister,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2010) 7694 final z dne 9. novembra 2010 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o letalskem prometu (zadeva COMP/39258 – Zračni tovorni prevoz) v delu, v katerem se nanaša na tožečo stranko ali vsaj na razglasitev ničnosti člena 5(b) tega sklepa v delu, v katerem je zadnjenavedeni naložena globa ali za znižanje te globe,

SPLOŠNO SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi H. Kanninen (poročevalec), predsednik, I. Pelikánová, sodnica, in E. Buttigieg, sodnik,

sodna tajnica: S. Spiropulos, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 21. maja 2015,

izreka naslednjo

\* Jezik postopka: angleščina.

## Sodbo

### Dejansko stanje

- 1 Tožeča stranka, Martinair Holland NV, je letalski prevoznik, ki je dejaven na trgu zračnega tovornega prevoza (v nadaljevanju: tovorni prevoz).
- 2 Komisija Evropskih skupnosti je 7. decembra 2005 prejela predlog za priznanje imunitete na podlagi njenega obvestila o imuniteti pred globami in znižanju glob v kartelnih zadevah (UL 2002, C 45, str. 3, v nadaljevanju: obvestilo o prizanesljivosti iz leta 2002), ki ga je vložila družba Deutsche Lufthansa AG (v nadaljevanju: Lufthansa) in njeni hčerinski družbi, Lufthansa Cargo AG in Swiss International Air Lines AG (v nadaljevanju: Swiss). Iz tega predloga je bilo razvidno, da so obstajali protikonkurenčni stiki med več podjetji, dejavnimi na trgu zračnega tovornega prevoza (v nadaljevanju: prevozniki), ki so se med drugim nanašali na:
  - dodatno takso za gorivo (v nadaljevanju: DTG), ki naj bi bila uvedena za kritje naraščajočih stroškov goriva;
  - dodatno takso za varnost (v nadaljevanju: DTV), ki naj bi bila uvedena za kritje stroškov nekaterih varnostnih ukrepov, naloženih po terorističnih napadih 11. septembra 2001.
- 3 Komisija je 14. in 15. februarja 2006 opravila nenapovedane preglede v skladu s členom 20 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 PDEU] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205).
- 4 Po pregledih je več prevoznikov, vključno s tožečo stranko, vložilo predlog na podlagi obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002.
- 5 Komisija je 19. decembra 2007 obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah naslovila na 27 prevoznikov, med njimi tudi na tožečo stranko (v nadaljevanju: obvestilo o možnih kršitvah). Navedla je, da so ti prevozniki kršili člen 101 PDEU, člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) in člen 8 Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o letalskem prometu (v nadaljevanju: švicarski sporazum) s tem, da so bili udeleženi pri svetovnem omejevalnem sporazumu, in sicer v zvezi z DTG, DTV in neplačilom provizij od dodatnih taks (v nadaljevanju: neplačilo provizij). V odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah so njegovi naslovniki vložili pisna stališča. Ustno zaslišanje je potekalo od 30. junija do 4. julija 2008.
- 6 Komisija je 9. novembra 2010 sprejela Sklep C(2010) 7694 final v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma (zadeva COMP/39258 – Zračni tovorni prevoz) (v nadaljevanju: izpodbijani sklep). Izpodbijani sklep je bil naslovljen na teh 21 prevoznikov (v nadaljevanju: obtoženi prevozniki):
  - Air Canada;
  - Air France-KLM;
  - družba Air France SA (v nadaljevanju: Air France);
  - Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV (v nadaljevanju: KLM);
  - British Airways plc;
  - Cargolux Airlines International SA (v nadaljevanju: Cargolux);

- Cathay Pacific Airways Ltd (v nadaljevanju: CPA);
  - Japan Airlines Corp.;
  - Japan Airlines International Co. Ltd (v nadaljevanju: Japan Airlines);
  - Lan Airlines SA (v nadaljevanju: LAN);
  - Lan Cargo SA; (v nadaljevanju: Lan Cargo);
  - Lufthansa Cargo;
  - Lufthansa;
  - Swiss;
  - tožeča stranka;
  - Qantas Airways Ltd (v nadaljevanju: Qantas);
  - SAS AB;
  - SAS Cargo Group A/S (v nadaljevanju: SAS Cargo);
  - Scandinavian Airlines System Denmark-Norway-Sweden (v nadaljevanju: Scandinavian Airlines);
  - Singapore Airlines Cargo Pte Ltd (v nadaljevanju: SAC);
  - Singapore Airlines Ltd.
- 7 Začasno navedeni očitki v zvezi z drugimi naslovniki obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah so bili umaknjeni.
- 8 V obrazložitvi izpodbijanega sklepa je opisana enotna in trajajoča kršitev člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma, ki je obsegala ozemlje EGP in Švice in s katero naj bi obtoženi prevozniki usklajevali svoja ravnanja glede oblikovanja cen za storitve zračnega tovornega prevoza.
- 9 V izreku izpodbijanega sklepa v delu, v katerem se nanaša na tožečo stranko, je navedeno:

„Člen 1

Ta podjetja so kršila člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma EGP s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v EGP v teh obdobjih:

[...]

(i) [tožeča stranka] od 22. januarja 2001 do 14. februarja 2006;

[...]

## Člen 2

Ta podjetja so kršila člen 101 PDEU s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v Evropski uniji in letališči zunaj EGP v teh obdobjih:

[...]

(o) [tožeča stranka] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;

[...]

## Člen 3

Ta podjetja so kršila člen 53 Sporazuma EGP s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v državah pogodbenicah Sporazuma EGP, ki pa niso države članice, in letališči tretjih držav v teh obdobjih:

[...]

(m) [tožeča stranka] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;

[...]

## Člen 4

Ta podjetja so kršila člen 8 [švicarskega] [s]porazuma [...] s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v [Uniji] in letališči v Švici v teh obdobjih:

[...]

(i) [tožeča stranka] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;

[...]

## Člen 5

Za kršitve iz členov od 1 do 4 se naložijo te globe:

[...]

(m) [tožeča stranka]: 29.500.000 [EUR];

[...]

## Člen 6

Podjetja iz členov od 1 do 4 nemudoma končajo kršitve iz navedenih členov, če tega še niso storile.

Vzdržijo se kakršnih koli dejanj ali ravnanj, navedenih v členih od 1 do 4, ter kakršnih koli dejanj ali ravnanj, ki imajo enak ali podoben cilj ali učinek.

### Člen 7

Ta sklep je naslovljen na:

[...]

[tožečo stranko]

[...]“

### Postopek

- 10 Tožeča stranka je 24. januarja 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo. Komisija je 27. maja 2011 vložila odgovor na tožbo.
- 11 Splošno sodišče je s sklepom z dne 29. junija 2011 v skladu s členom 47(1) Poslovnika z dne 2. maja 1991 odločilo, da ne bo odobrilo druge izmenjave pisnih vlog.
- 12 S sklepom predsednika Splošnega sodišča z dne 1. decembra 2011 je enega od sodnikov šestega senata Splošnega sodišča, sestave, v katero je bil razporejen sodnik poročevalec, nadomestil drug sodnik.
- 13 S sklepom predsednika Splošnega sodišča z dne 17. januarja 2013 je sodnika poročevalca nadomestil nov sodnik in ta zadeva je bila dodeljena novemu sodniku poročevalcu v sestavi šestega senata.
- 14 Po pozivu Splošnega sodišča v okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 Poslovnika z dne 2. maja 1991, je tožeča stranka z aktom, ki ga je v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila 5. julija 2013, predložila stališča v zvezi z odgovorom na tožbo. Komisija je 27. septembra 2013 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila vlogo, v kateri je predstavila svoja stališča glede teh stališč.
- 15 Zaradi spremembe sestave senatov Splošnega sodišča je bil sodnik poročevalec razporejen v prvi senat, ki mu je bila zato 2. oktobra 2013 dodeljena obravnavana zadeva.
- 16 Splošno sodišče (prvi senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da bo izvedlo ustni postopek. Poleg tega je Splošno sodišče v okviru ukrepov procesnega vodstva iz člena 64 Poslovnika Splošnega sodišča z dne 2. maja 1991 strankama postavilo pisna vprašanja, na katera sta ti odgovorili v predpisanem roku.
- 17 Splošno sodišče je 28. aprila 2015 stranki pozvalo, naj sporočita, ali je poročilo za obravnavo vsebovalo zaupne podatke. Tožeča stranka je z dopisoma z dne 4. maja 2015, prvič, predlagala, naj se nekateri podatki poročila za obravnavo ne razkrijejo javnosti, in drugič, predložila nekatera stališča v zvezi z navedenim poročilom, in sicer ta, ki jih je Splošno sodišče upoštevalo.
- 18 Stranke so na obravnavi 21. maja 2015 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.

## Predlogi strank

- 19 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- člene od 1 do 7 izpodbijanega sklepa razglasi za nične v celoti ali v delu, v katerem se nanašajo nanjo;
  - ali globo, določeno v členu 5(m) izpodbijanega sklepa, zniža;
  - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 20 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
  - tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

## Pravo

- 21 Tožeča stranka se v utemeljitev tožbe sklicuje na dva tožbena razloga, prvi se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve, pravice do dobrega upravljanja, pravice do učinkovitega pravnega sredstva in do poštenega sojenja, domneve nedolžnosti in pravice do obrambe, drugi pa na očitno napako pri presoji pri izračunu globe, kršitev Uredbe št. 1/2003, Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2), načel sorazmernosti in enakega obravnavanja ter obveznosti obrazložitve.
- 22 Prvi tožbeni razlog je razdeljen na dva dela, prvi del se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve in pravice do dobrega upravljanja, drugi del pa na kršitev pravice do dobrega upravljanja, pravice do učinkovitega pravnega sredstva in do poštenega sojenja, domneve nedolžnosti in pravice do obrambe.
- 23 Tožeča stranka v okviru prvega dela prvega tožbenega razloga med drugim trdi, da na podlagi izpodbijanega sklepa ne more določiti narave in obsega kršitve ali kršitev, ki so ji pripisane, ker so v izreku izpodbijanega sklepa navedene štiri kršitve glede različnih obdobj in povezav, ki so jih storili različni prevozniki, medtem ko se obrazložitev nanaša na samo eno enotno in trajajočo svetovno kršitev, ki zajema vse povezave. Dodaja, da, ker je Komisija v izpodbijanem sklepu pogoje za uporabo člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma presojala le glede na obstoj domnevnega svetovnega omejevalnega sporazuma, ugotovitev štirih kršitev v izreku ni mogla temeljiti na presoji dejstev in dokazov, opravljeni v obrazložitvi. Komisija naj v izpodbijanem sklepu ne bi preučila vprašanja, ali so dejstva, ki jih je navedla, in dokazi, ki jih je predložila, utemeljevali štiri posebne kršitve, določene v členih od 1 do 4 tega sklepa.
- 24 Tožeča stranka tako s prvim delom prvega tožbenega razloga v bistvu trdi, da izpodbijani sklep ni obrazložen, ker sta obrazložitev in izrek tega sklepa protislovnata, kar pa Komisija izpodbija.
- 25 V zvezi s tem je treba spomniti, da mora biti v skladu z ustaljeno sodno prakso iz obrazložitve, ki se zahteva v skladu s členom 296(2) PDEU, jasno in nedvoumno razvidno sklepanje institucije, ki je sprejela izpodbijani akt, da se lahko zainteresirane osebe seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in branijo svoje pravice ter da lahko sodišče Evropske unije izvaja svoj nadzor (glej v tem smislu sodbi z dne 25. junija 1998, *British Airways in drugi/Komisija*, T-371/94 in T-394/94, Recueil, EU:T:1998:140, točka 89, in z dne 29. junija 2012, *GDF Suez/Komisija*, T-370/09, ZOdl., EU:T:2012:333, točka 117). Obveznost obrazložitve je treba presojati glede na okoliščine posameznega primera, zlasti glede na vsebino akta, lastnosti podanih razlogov in interes za pojasnila, ki ga lahko imajo naslovniki ali druge osebe, ki jih akt neposredno in posamično zadeva (glej v tem smislu sodbi

- z dne 2. aprila 1998, Komisija/Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, EU:C:1998:154, točka 63, in z dne 15. marca 2000, Cimenteries CBR in drugi/Komisija, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, EU:T:2000:77, točka 469).
- 26 V obrazložitvi ni treba podrobno navesti vseh upoštevnih dejanskih in pravnih okoliščin, ker se vprašanje, ali obrazložitev akta izpolnjuje zahteve iz člena 296 PDEU, ne nanaša le na njegovo besedilo, ampak tudi na njegov okvir in vsa pravna pravila, ki urejajo zadevno področje (glej v tem smislu zgoraj v točki 25 navedeno sodbo Komisija/Sytraval in Brink's France, EU:C:1998:154, točka 63, in sodbo z dne 2. februarja 2012, Denki Kagaku Kogyo in Denka Chemicals/Komisija, T-83/08, EU:T:2012:48, točka 91).
- 27 Res pa je, da mora Komisija za obrazložitev sklepa, sprejetega za zagotavljanje uporabe pravil o konkurenci, v skladu s členom 296 PDEU navesti vsaj dejstva in ugotovitve, ki so v sistematiki njenega sklepa bistvene, tako da se pristojnemu sodišču in zadevnim strankam omogoči, da se seznanijo z okoliščinami, v katerih je uporabila pravo Unije (glej v tem smislu zgoraj v točki 26 navedeno sodbo Denki Kagaku Kogyo in Denka Chemicals/Komisija, EU:T:2012:48, točka 91).
- 28 Poleg tega mora biti obrazložitev logična in zlasti ne sme vsebovati notranjega protislovja, ki bi ovirala razumevanje razlogov, na katerih ta akt temelji (glej v tem smislu sodbi z dne Bertelsmann in 10. julija 2008, Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, ZOdl., EU:C:2008:392, točka 169, in z dne 29. septembra 2011, Elf Aquitaine/Komisija, C-521/09 P, ZOdl., EU:C:2011:620, točka 151).
- 29 Dodati je treba, da se ne glede na določbe člena 23(5) Uredbe št. 1/2003, iz katerih izhaja, da sklepi o naložitvi glob zaradi kršitve konkurenčnega prava niso kazenske narave, za kršitev člena 101(1) PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma predpostavlja ravnanje, ki se na splošno obravnava kot nepošteno in v škodo širše javnosti, česar posledica je jasna stigma in ki lahko odgovorna podjetja pripelje do globe, ki lahko doseže 10 % njihovega letnega prometa in ki je torej nedvomno stroga (glej sklepne predloge generalne pravobranilke E. Sharpston v zadevi KME Germany in drugi/Komisija, C-272/09 P, ZOdl., EU:C:2011:63, točka 64). Ob upoštevanju vrste zadevnih kršitev ter vrste in teže zagroženih sankcij zanje (glej sodbo z dne 27. marca 2014, Saint-Gobain Glass France in drugi/Komisija, T-56/09 in T-73/09, ZOdl., EU:T:2014:160, točka 78 in navedena sodna praksa), zadnjenavedene spadajo na kazensko področje v smislu člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP), kot je to med drugim razvidno iz sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 27. septembra 2011 v zadevi A. Menarini Diagnostis proti Italiji (pritožba št. 43509/08, točke od 39 do 44).
- 30 Poleg tega je Evropsko sodišče za človekove pravice v točkah od 58 do 59 sodbe A. Menarini Diagnostis proti Italiji, točka 29 zgoraj, opozorilo, da če je „kazen“ naložena z odločbo upravnega organa, zadevna oseba lahko zoper to odločbo, ki je bila sprejeta v zvezi z njo, predloži v odločanje sodišču, ki upošteva jamstva, določena v členu 6 EKČP (glej v tem smislu sodbo z dne 18. julija 2013, Schindler Holding in drugi/Komisija, C-501/11 P, ZOdl., EU:C:2013:522, točka 34).
- 31 Načelo učinkovitega sodnega varstva, to je splošno načelo prava Unije, ki je sedaj določeno v členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in ki v pravu Unije ustreza členu 6(1) EKČP (glej sodbo z dne 10. julija 2014, Telefónica in Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, ZOdl., EU:C:2014:2062, točka 57 in navedena sodna praksa) zahteva, da je izrek sklepa, ki ga sprejme Komisija, s katerim so ugotovljene kršitve pravil o konkurenci, posebej jasen in natančen ter da mora biti podjetjem, ki so odgovorna in sankcionirana, omogočeno, da razumejo in izpodbijajo dodelitev te odgovornosti in naložitev teh sankcij, kot je to razvidno iz besedila navedenega izreka.
- 32 Navesti je namreč treba, da Komisija vrsto in obseg kršitev, ki jih sankcionira, navede v izreku sklepov. Poudariti je treba, da je načeloma prav pri opredelitvi obsega in narave sankcioniranih kršitev pomemben izrek, ne pa obrazložitev. Zgolj v primeru nejasnosti izrazov, uporabljenih v izreku, je treba

izrek razložiti v obrazložitvi izpodbijanega sklepa. Kot je presodilo sodišče Unije, da bi se opredelilo osebe, na katere se nanaša na sklep o ugotovitvi kršitve, je treba upoštevati izrek tega sklepa, če ta ni dvoumen (sodbi z dne 16. decembra 1975, Suiker Unie in drugi/Komisija, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, EU:C:1975:174, točka 315, in z dne 11. decembra 2003, Adriatica di Navigazione/Komisija, T-61/99, Recueil, EU:T:2003:335, točka 43).

- 33 Poleg tega je treba opozoriti tudi, da člen 101(1) PDEU ustvarja neposredne učinke v odnosih med posamezniki in za zadevne posameznike ustvarja pravice, tako da lahko vsak zahteva odškodnino za škodo, ki naj bi mu nastala zaradi pogodbe ali ravnanja, ki lahko omejuje ali izkrivlja konkurenco. Tako so nacionalna sodišča, ki morajo v okviru svojih pristojnosti uporabiti to določbo, dolžna ne samo zagotoviti njen polni učinek, ampak tudi zaščititi te pravice (sodba z dne 6. junija 2013, Donau Chemie in drugi, C-536/11, ZOdl., EU:C:2013:366, točki 21 in 22). Tako lahko vsak zahteva odškodnino za škodo, ki jo je utrpel, če obstaja vzročna zveza med navedeno škodo in omejevalnim sporazumom ali ravnanjem, ki je prepovedano s členom 101 PDEU (sodbi z dne 13. julija 2006, Manfredi in drugi, od C-295/04 do C-298/04, ZOdl., EU:C:2006:461, točka 61, in z dne 6. novembra 2012, Otis in drugi, C-199/11, ZOdl., EU:C:2012:684, točka 43).
- 34 V skladu s členom 16(1) Uredbe št. 1/2003 nacionalna sodišča, kadar odločajo o sporazumih, sklepih ali usklajenih ravnanjih v skladu s členom 101 PDEU, ki so že predmet sklepa Komisije, ne morejo sprejeti odločitve, ki bi bila v nasprotju s tem sklepom.
- 35 V zvezi s tem je treba v nasprotju s trditvami Komisije na obravnavi šteti, da bi nacionalno sodišče sprejelo odločbo v nasprotju s sklepom te institucije, ne samo če bi pravno drugače opredelilo preučena protikonkurenčna ravnanja, ampak tudi če bi se odločba razlikovala od sklepa Komisije glede časovnega ali geografskega obsega preučenih ravnanj ali glede odgovornosti ali neobstoja odgovornosti oseb, ki so bile v preiskavi v zvezi zadevnimi ravnanji in odgovornost katerih je bila preučena v sklepu Komisije.
- 36 Nacionalna sodišča zato sklep, ki ga je sprejela Komisija, zavezuje, če ni bil razglašen za ničen ali neveljaven, za kar se zahteva, da mora biti njegov izrek nedvoumno razumljen.
- 37 Podrobneje, jasno besedilo izreka sklepa o ugotovitvi kršitve pravil o konkurenci mora nacionalnim sodiščem omogočati, da razumejo obseg te kršitve in da tako ugotovijo, kdo so osebe, ki so odgovorne zanj, da bi se lahko izpeljalo potrebne posledice glede predlogov za povračilo škode, ki je nastala zaradi kršitve, ki so jih vložile osebe, ki jim je zaradi te iste kršitve nastala škoda.
- 38 Nazadnje je treba navesti, da bi se posegalo v polni učinek člena 101 PDEU, če bi bila pravica osebe zahtevati odškodnino za njeno škodo od druge osebe pogojena z obstojem pogodbene vezi med tema osebama (glej v tem smislu sodbo z dne 5. junija 2014, Kone in drugi, C-557/12, ZOdl., EU:C:2014:1317, točka 33). Torej ni mogoče izključiti, da bi se lahko od osebe, ki se šteje za odgovorno za kršitev pravil o konkurenci, ki jo je ugotovila Komisija, zahtevalo, da povrne škodo, povzročeno strankam drugih oseb, odgovornih za isto kršitev. V takih primerih in če to določa nacionalno pravo, je mogoče pri nacionalnih sodiščih vložiti regresne zahtevke med temi osebami. Besedilo izreka sklepa o ugotovitvi kršitve pravil o konkurenci je s tega vidika odločilno, ker je tako, da vzpostavlja vzajemne pravice in obveznosti zadevnih oseb.
- 39 Nacionalno sodišče lahko, če to določa nacionalna zakonodaja, tudi ugotovi, da so vse osebe, ki se štejejo za odgovorne za kršitev pravil o konkurenci, ki jo je ugotovila Komisija, zavezane solidarno poravnati povzročeno škodo. V takem primeru je lahko glede zadevnih oseb odločilno tudi besedilo izreka sklepa o ugotovitvi kršitve pravil o konkurenci.
- 40 Ob upoštevanju zgoraj navedenih ugotovitev je treba torej preveriti, prvič, ali, kot trdi tožeča stranka, obstaja protislovje med obrazložitvijo in izrekom izpodbijanega sklepa.



41 Členi od 1 do 4 izreka izpodbijanega sklepa določajo:

„Člen 1

Ta podjetja so kršila člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma EGP s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v EGP v teh obdobjih:

- (a) Air France-KLM od 7. decembra 1999 do 14. februarja 2006;
- (b) [...] Air France od 7. decembra 1999 do 14. februarja 2006;
- (c) KLM [...] od 21. decembra 1999 do 14. februarja 2006;
- (d) British Airways [...] od 22. januarja 2001 do 14. februarja 2006;
- (e) Cargolux [...] od 22. januarja 2001 do 14. februarja 2006;
- (f) Lufthansa Cargo [...] od 14. decembra 1999 do 7. decembra 2005;
- (g) [...] Lufthansa [...] od 14. decembra 1999 do 7. decembra 2005;
- (h) Swiss [...] od 2. aprila 2002 do 7. decembra 2005;
- (i) [tožeča stranka] od 22. januarja 2001 do 14. februarja 2006;
- (j) SAS [...] od 17. avgusta 2001 do 14. februarja 2006;
- (k) SAS Cargo [...] od 1. junija 2001 do 14. februarja 2006;
- (l) Scandinavian Airlines [...] od 13. decembra 1999 do 28. decembra 2003.

Člen 2

Ta podjetja so kršila člen 101 PDEU s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v [Uniji] in letališči zunaj EGP v teh obdobjih:

- (a) Air Canada od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (b) Air France-KLM od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (c) [...] Air France od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (d) KLM [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (e) British Airways [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (f) Cargolux [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (g) [CPA] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;

- (h) Japan Airlines [Corp.] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (i) Japan Airlines [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (j) LAN [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (k) LAN Cargo [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (l) Lufthansa Cargo [...] od 1. maja 2004 do 7. decembra 2005;
- (m) [...] Lufthansa [...] od 1. maja 2004 do 7. decembra 2005;
- (n) Swiss [...] od 1. maja 2004 do 7. decembra 2005;
- (o) [tožeča stranka] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (p) Qantas [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (q) SAS [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (r) SAS Cargo [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (s) [SAC] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- (t) Singapore Airlines [...] od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006.

### Člen 3

Ta podjetja so kršila člen 53 Sporazuma EGP s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v državah pogodbenicah Sporazuma EGP, ki pa niso države članice, in letališči tretjih držav v teh obdobjih:

- (a) Air Canada od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (b) Air France-KLM od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (c) [...] Air France od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (d) KLM [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (e) British Airways [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (f) Cargolux [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (g) [CPA] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (h) Japan Airlines [Corp.] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (i) Japan Airlines [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (j) Lufthansa Cargo [...] od 19. maja 2005 do 7. decembra 2005;
- (k) [...] Lufthansa [...] od 19. maja 2005 do 7. decembra 2005;

- (l) Swiss [...] od 19. maja 2005 do 7. decembra 2005;
- (m) [tožeča stranka] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (n) Qantas [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (o) SAS [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (p) SAS Cargo [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (q) [SAC] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;
- (r) Singapore Airlines [...] od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006.

#### Člen 4

Ta podjetja so kršila člen 8 [švicarskega] [s]porazuma [...] s tem, da so bila udeležena pri kršitvi, ki so jo sestavljali hkrati sporazumi in usklajena ravnanja, s katerimi so usklajevala različne sestavne dele cene, ki se zaračunava za storitve [...] tovornega prevoza na povezavah med letališči v [Uniji] in letališči v Švici v teh obdobjih:

- (a) Air France-KLM od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (b) [...] Air France od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (c) KLM [...] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (d) British Airways [...] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (e) Cargolux [...] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (f) Lufthansa Cargo [...] od 1. junija 2002 do 7. decembra 2005;
- (g) [...] Lufthansa [...] od 1. junija 2002 do 7. decembra 2005;
- (h) Swiss [...] od 1. junija 2002 do 7. decembra 2005;
- (i) [tožeča stranka] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (j) SAS [...] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (k) SAS Cargo [...] od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006;
- (l) Scandinavian Airlines [...] od 1. junija 2002 do 28. decembra 2003.“

<sup>42</sup> Tožeča stranka v bistvu trdi, da dobesedna razlaga členov od 1 do 4 izpodbijanega sklepa vodi do ugotovitve, da obstajajo štiri različne enotne in trajajoče kršitve, pri čemer se vsaka nanaša na različno vrsto povezave, ne pa samo ena enotna in trajajoča kršitev glede vseh povezav, ki so zajete z omejevalnim sporazumom, kot je to navedeno v obrazložitvi sklepa.

43 To naj bi potrjevalo besedilo členov 5 in 6 izpodbijanega sklepa, ki določata:

„Člen 5

Za kršitev iz členov od 1 do 4 se naložijo te globe:

[...]

Člen 6

Podjetja iz členov od 1 do 4 nemudoma končajo kršitve iz navedenih členov, če tega še niso storila.

[...]“

44 Tožeča stranka namreč poudarja, da se člena 5 in 6 izpodbijanega sklepa sklicujeta na „kršitve“ v množini in ne na „kršitev“ v ednini.

45 V zvezi s tem je treba najprej navesti, da razdelitev izreka sklepa o ugotovitvi kršitve pravil konkurence v štiri različne člene, kot je Komisija navedla v odgovoru na ukrepe procesnega vodstva, na katere se nanaša točka 16 zgoraj, nujno ne pomeni, da obstajajo štiri različne kršitve.

46 Ta razdelitev bi lahko odražala okoliščino, da so se z vsemi protikonkurenčnimi ravnanji, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, opisano v izpodbijanem sklepu, kršile tri določbe, ki prepovedujejo ta ista ravnanja, vendar imajo različen ozemeljski obseg in časovni okvir.

47 Poleg tega je Komisija v točkah od 815 do 817 obrazložitve izpodbijanega sklepa in v svojih vlogah pred Splošnim sodiščem navedla, da je imela do 1. maja 2004 izvršilno pristojnost le za uporabo člena 101 PDEU za mednarodne letalske prevoze med letališči v Uniji in torej člena 101 PDEU ni mogla uporabljati za protikonkurenčne sporazume in ravnanja v zvezi s povezavami med letališči v Uniji in letališči zunaj EGP. Poleg tega je v točkah od 818 do 821 obrazložitve izpodbijanega sklepa pojasnila, da je bila do 19. maja 2005 člen 53 Sporazuma EGP pristojna uporabljati le za letalske prevoze med letališči v EGP in da je le s tem datumom postala pristojna za uporabo te določbe v zvezi s povezavami med letališči v državah pogodbenicah Sporazuma EGP, ki pa niso države članice, in letališči tretjih držav. Sicer pa je iz točk od 822 do 825 obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da je Komisija presodila, da je s 1. junijem 2002 postala pristojna za uporabo člena 8 švicarskega sporazuma za povezave med letališči v Uniji in letališči v Švici.

48 Zato jo je, kot je Komisija navedla v odgovoru, navedenem zgoraj v točki 16 in na obravnavi, kršitev treh določb, in sicer člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma, ki vsi določajo pristojnost Komisije za njihovo uporabo *ratione temporis* in *ratione loci*, pripeljala do tega, da je razdelila izrek izpodbijanega sklepa na sedem členov, pri čemer prvi štirje določajo:

- člen 1 se nanaša na pristojnost Komisije za uporabo člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma EGP glede povezav med letališči v EGP v obdobju od 7. decembra 1999 do 14. februarja 2006;
- člen 2 se nanaša na pristojnost Komisije za uporabo člena 101 PDEU v zvezi s povezavami med letališči v Uniji in letališči zunaj EGP v obdobju od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006;
- člen 3 se nanaša na pristojnost Komisije za uporabo člena 53 Sporazuma EGP v zvezi s povezavami med letališči v državah pogodbenicah Sporazuma EGP, ki pa niso države članice, in letališči tretjih držav v obdobju od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006;

- in člen 4 se nanaša na pristojnost Komisije za uporabo člena 8 švicarskega sporazuma v zvezi s povezavami med letališči v Uniji in letališči v Švici v obdobju od 1. junija 2002 do 14. februarja 2006.
- 49 Tožeča stranka ne izpodbija niti tega, da se je obseg pristojnosti Komisije razlikoval glede na zadevne povezave, niti tega, da je razdelitev izreka izpodbijanega sklepa povezana z različnim obsegom pristojnosti Komisije.
- 50 Nasprotno pa tožeča stranka zatrjuje, prvič, da so bili vsi obtoženi prevozniki v skladu z obrazložitvijo izpodbijanega sklepa udeleženi pri protikonkurenčnih ravnanjih, ki sestavljajo enotno in trajajočo svetovno kršitev, ne glede na zagotovljene povezave, in drugič, da so s členi od 1 do 4 tega sklepa ugotovljene štiri različne kršitve, ki se vse nanašajo na različne vrste povezav, pri katerih so bili udeleženi le nekateri obtoženi prevozniki.
- 51 V zvezi s tem je iz izpodbijanega sklepa razvidno, da so samo imena 11 od 21 obtoženih prevoznikov, in sicer Air France-KLM, Air France, KLM, British Airways, Cargolux, Lufthansa, Lufthansa Cargo, Swiss, tožeče stranke, SAS in SAS Cargo navedena v vsakem od prvih štirih členov. Imena prevoznikov Air Canada, CPA, Japan Airlines Corp., Japan Airlines, Qantas, SAC in Singapore Airlines Limited pa so navedena tudi v členih 2 in 3 navedenega sklepa. Ime prevoznika Scandinavian Airlines je navedeno tako v členu 1 kot v členu 4 tega sklepa. Imeni prevoznikov LAN in LAN Cargo pa sta navedeni le v členu 2 istega sklepa.
- 52 Navesti je torej treba, da sta obdobje od 1. maja 2004 do 14. februarja 2006, v katerem so bili, kot je bilo ugotovljeno, prevozniki, katerih imena so navedena v členu 2 izpodbijanega sklepa, udeleženi pri protikonkurenčnih ravnanjih, in obdobje od 19. maja 2005 do 14. februarja 2006, v katerem so bili, kot je bilo ugotovljeno, prevozniki, katerih imena so navedena v členu 3 navedenega sklepa, udeleženi pri navedenih ravnanjih, v celoti zajeta z obdobjem, na katero se nanaša člen 1 tega sklepa, in sicer od 7. decembra 1999 do 14. februarja 2006, ter z obdobjem, na katero se nanaša člen 4 istega sklepa, ki se, kot je to razvidno iz točke 41 zgoraj, začne 1. junija 2002 in konča 14. februarja 2006.
- 53 Če bi se za protikonkurenčna ravnanja štelo, da pomenijo samo eno enotno in trajajočo kršitev člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma v zvezi z vsemi povezavami, ki jih zajema omejevalni sporazum, in pri katerem so bili udeleženi vsi obtoženi prevozniki, bi morala biti imena prevoznikov, ki so navedena v členu 2 izpodbijanega sklepa, prav tako navedena v členih 1 in 4 navedenega sklepa. Poleg tega bi morala biti imena vseh prevoznikov, ki so bili v skladu s členom 2 tega sklepa udeleženi pri ravnanjih, navedenih v tem členu, v obdobju od 19. maja 2005, navedena tudi v členu 3 tega sklepa.
- 54 Prvih štirih členov izpodbijanega sklepa zato ni mogoče razlagati tako, da utemeljujejo domnevo o samo eni enotni in trajajoči kršitvi v zvezi s povezavami, ki so zajete z omejevalnim sporazumom, pri katerem so bili udeleženi vsi obtoženi prevozniki. Nasprotno, ob upoštevanju tega, da več obtoženih prevoznikov ni navedenih v členih 1, 3 in 4 izpodbijanega sklepa, je treba člene od 1 do 4 navedenega sklepa nujno razumeti tako:
- da so v izreku izpodbijanega sklepa ugotovljene štiri različne enotne in trajajoče kršitve, ki se vse nanašajo na različno vrsto povezave, na podlagi česar je mogoče tudi razložiti uporabo besede „kršitve“ v množini v členih 5 in 6 navedenega sklepa, kot to zatrjuje tožeča stranka;
  - da je v navedenem izreku ugotovljena samo ena enotna in trajajoča kršitev, za katero je odgovornost naložena samo prevoznikom, ki so bili glede povezav, navedenih v vsakem od členov od 1 do 4 izpodbijanega sklepa, neposredno udeleženi pri kršitvah, na katera se nanaša vsak od navedenih členov, ali so vedeli za dogovarjanja v zvezi s temi povezavami in sprejeli tveganje v zvezi z njim.

- 55 Zadnjenavedeno razlago je mogoče pojasniti z dejstvom, da Komisija podjetju, ki je bilo neposredno udeleženo pri enem ali več protikonkurenčnih ravnanjih, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, ni upravičena naložiti odgovornosti za kršitve, ki so jih udeleženci pri tej kršitvi predvideli ali izvajali, pri katerih samo ni bilo neposredno udeleženo, razen če se dokaže, da je podjetje s svojim ravnanjem želelo prispevati k vsem skupnim ciljem, za katere so si prizadevali drugi udeleženci omejevalnega sporazuma, in da je vedelo za vsa druga ravnanja pri izpolnjevanju istih ciljev, ali da je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje (glej v tem smislu sodbo z dne 6. decembra 2012, Komisija/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P,ZOdl., EU:C:2012:778, točka 44).
- 56 Vendar je, kot so stranke navedle, iz razlage celotne obrazložitve izpodbijanega sklepa, in zlasti točk 1, od 95 do 97, 100, 101, 855, 856 in od 864 do 879 obrazložitve tega sklepa, razvidno, da Komisija opisuje samo en omejevalni sporazum, opredeljen kot enotna in trajajoča kršitev člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 švicarskega sporazuma v zvezi z vsemi povezavami, ki so zajete z omejevalnim sporazumom, pri katerem naj bi bili udeleženi vsi obtoženi prevozniki. Ti prevozniki naj bi v okviru enotnega celovitega načrta ter prek mreže dvostranskih in večstranskih stikov na eni strani usklajevali svoja ravnanja v zvezi z razvojem DTG in DTV in neplačilom provizij na drugi. To usklajevanje naj bi se odvijalo na svetovni ravni in naj bi se torej nanašalo na vse povezave iz navedenega sklepa.
- 57 Komisija je v točki 892 obrazložitve izpodbijanega sklepa celo poudarila, da omejevalni sporazum, opisan zgoraj v točki 56, pomeni enotno kršitev in da naj bi bilo v obravnavani zadevi protikonkurenčna ravnanja, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, „umetno ločevati“ na ločene kršitve.
- 58 Ugotoviti je torej treba, da obstaja protislovje med obrazložitvijo izpodbijanega sklepa, ki opisuje samo eno enotno in trajajočo kršitev v zvezi z vsemi povezavami, ki so zajete z omejevalnim sporazumom, pri katerem naj bi bili udeleženi vsi obtoženi prevozniki, in izrekom navedenega sklepa, v katerem so bile ugotovljene bodisi štiri različne enotne in trajajoče kršitve, bodisi samo ena enotna in trajajoča kršitev, za katero naj bi bilo odgovornost mogoče naložiti le prevoznikom, ki naj bi bili v zvezi s povezavami, navedenimi v členih od 1 do 4 izpodbijanega sklepa, neposredno udeleženi pri kršitvah, na katere se nanaša vsak od navedenih členov, ali ki naj bi vedeli za dogovarjanje v zvezi s temi povezavami in sprejeli tveganje v zvezi z njim.
- 59 Te ugotovitve ne izpodbije trditev Komisije, navedena v odgovoru na ukrepe procesnega vodstva, na katere se nanaša točka 16 zgoraj, da je mogoče to, da nekateri obtoženi prevozniki v členih 1, 3 in 4 izpodbijanega sklepa niso navedeni, pojasniti, ne da bi bilo treba šteti, da so bile s temi člani ugotovljene različne enotne in trajajoče kršitve, z dejstvom, da navedeni prevozniki niso zagotavljali povezave, ki so zajete s temi določbami.
- 60 Drugačna razlaga izreka izpodbijanega sklepa, kot jo predlaga Komisija, bi bila namreč v nasprotju z idejo obstoja samo ene enotne in trajajoče kršitve, sestavljene iz vseh protikonkurenčnih ravnanj, za katera naj bi bili odgovorni vsi udeleženci in to ne glede na zadevne povezave, kot to med drugim izhaja iz stališč Komisije v točkah od 862 in 873 obrazložitve navedenega sklepa, iz katerih je razvidno, da naj bi v obravnavani zadevi uporabila načela, ki izhajajo iz sodne prakse, v skladu s katero je lahko oseba odgovorna za udeležbo podjetja pri enotni in trajajoči kršitvi, čeprav je dokazano, da je zadevno podjetje neposredno sodelovalo le pri enem ali več elementov, ki pomenijo to kršitev, če je vedela ali bi morala vedeti, da je dogovarjanje, pri katerem je bilo navedeno podjetje udeleženo, spadalo v celovit načrt in da ta načrt zajema vse elemente, ki pomenijo kršitev (sodbi z dne 14. maja 1998, Buchmann/Komisija, T-295/94, Recueil, EU:T:1998:88, točka 121, in z dne 20. marca 2002, HFB in drugi/Komisija, T-9/99, Recueil, EU:T:2002:70, točka 231).
- 61 Drugačna razlaga izreka izpodbijanega sklepa, kot jo predlaga Komisija, bi bila v nasprotju tudi z nekaterimi njenimi trditvami, vsebovanimi v navedenem sklepu, kot je ta iz točke 881 obrazložitve, v skladu s katero za to, da bi se ugotovil obstoj enotne in trajajoče kršitve, ni bilo nujno, da so

„prevozniki [...] dejanski ali potencialni konkurenti vseh udeležencev pri omejevalnem sporazumu, ali dejanski ali potencialni konkurenti zgolj na posebni povezavi“, ali ta iz točke 825 obrazložitve, v skladu s katero ni nujno dokazati obstoja kršitve glede posebne povezave, ampak zadostuje predložiti dokaze o obstoju svetovnega omejevalnega sporazuma, pri čemer so „[v]si dogodki, opisani v [točki] 4 izpodbijanega sklepa [...] del dokazov o svetovnem omejevalnem sporazumu, opisanem v [tem] sklepu“.

- 62 Tako je iz obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da ta opisuje enotno in trajajočo kršitev ne le v zvezi s tremi elementi, ki pomenijo kršitev, in sicer DTG, DTV in neplačilo provizije, ampak tudi v zvezi s vsemi povezavami, ki jih zagotavljajo obtoženi prevozniki.
- 63 Drugačna razlaga izreka izpodbijanega sklepa, kot jo predlaga Komisija, bi zato vodila tudi do ugotovitve o obstoju protislovja med obrazložitvijo in izrekom tega sklepa.
- 64 Nato je treba ugotoviti, da se v nasprotju s trditvami Komisije (glej točko 59 zgoraj), šteje, da so prevozniki, navedeni v členih od 1 do 4 izpodbijanega sklepa, odgovorni za celotno kršitev, navedeno v vsakem členu, ne da bi se v vsakem zadevnem členu navedla razlika med povezavami, ki jih zagotavljajo navedeni prevozniki v obdobju kršitve, in tistimi, ki jih ne zagotavljajo.
- 65 Nazadnje, razlaga izreka izpodbijanega sklepa, kot jo predlaga Komisija, vodi do tega, da ta izrek temelji na dveh protislovnih utemeljitvah. Na eni strani se namreč prevoznik, naveden v enem od prvih štirih členih navedenega sklepa, šteje za odgovornega za protikonkurenčna ravnanja, pri katerih naj bi bil udeležen, čeprav ni zagotavljal vseh povezav, na katere se nanaša zadevni člen. Na drugi strani se isti prevoznik, ki ni naveden v enem od drugih členov, izogne vsej odgovornosti za protikonkurenčna ravnanja, pri katerih naj bi bil kljub temu udeležen, če ne bi zagotavljal nobene povezave, navedene v tem členu.
- 66 Poleg tega je treba navesti, da je Komisija v svojem odgovoru, navedenem zgoraj v točki 16, to, da nekateri obtoženi prevozniki v členih 1, 3 in 4 izpodbijanega sklepa niso navedeni, prvič utemeljila z obstojem domnevne „diskrecijske pravice“, ki ji omogoča, da nekaterim udeležencem pri svetovnem omejevalnem sporazumu ne naloži odgovornosti za vsa protikonkurenčna ravnanja, ki ga sestavljajo, pri katerem pa so bili udeleženi, če ta pristop temelji na objektivnih, in nediskriminatornih, merilih, pri čemer je treba priznati, da bi lahko bili v navedenem sklepu v členih 1, 3 in 4 vključeni vsi prevozniki.
- 67 Ne le, da Komisija ni pojasnila pravne podlage za to diskrecijsko pravico, ampak ni niti pojasnila združljivosti take pravice z njenim namenom, da uporabi načela, ki izhajajo iz sodne prakse, navedene v točkah od 862 do 873 obrazložitve izpodbijanega sklepa, kot je navedeno zgoraj v točki 60.
- 68 Nazadnje je treba ugotoviti, da obrazložitev izpodbijanega sklepa ni v celoti notranje dosledna. Ta obrazložitev namreč vsebuje presoje, ki jih je težko uskladiti z obstojem enotnega omejevalnega sporazuma, ki bi zajemal vse povezave, na katere se nanaša izrek, kot je opisan v tej obrazložitvi (glej točko 56 zgoraj).
- 69 V zvezi s tem je treba tako kot tožeča stranka navesti, da je v točki 1124 obrazložitve izpodbijanega sklepa Komisija navedla, da je kot datum začetka udeležbe pri kršitvi za vsakega obtoženega prevoznika štela prvi protikonkurenčni stik, pri katerem je sodeloval vsak od prevoznikov, razen v primeru nekaterih prevoznikov, ki jih po njenem mnenju ni bilo treba šteti za odgovorne za kršitev v zvezi s povezavami med letališči v EGP, in sicer Air Canada, CPA, Japan Airlines, LAN Cargo in SAC. Za te prevoznike je kot datum začetka kršitve štela 1. maj 2004, čeprav je hkrati navedla, da so bili pri enotnem omejevalnem sporazumu, opisanem zgoraj v točki 56, udeleženi že pred tem datumom. Izbiro tega datuma je utemeljila z dejstvom, da se je „[š]ele [s tem datumom] [...] Uredba št. 1/2003 [...] začela uporabljati za zadevne storitve in [je bila] ugotovljena kršitev v zvezi z [zadevnimi prevozniki]“.

- 70 Navedeno je torej že bilo (glej točko 60 zgoraj), da je Komisija v obrazložitvi izpodbijanega sklepa posebej navedla, da naj bi uporabila načela, ki izhajajo iz sodne prakse, v skladu s katero je lahko v okviru obstoja enotne in trajajoče kršitve oseba odgovorna za udeležbo podjetja pri kršitvi, čeprav je dokazano, da je zadevno podjetje neposredno sodelovalo le pri enem ali več elementov, ki pomenijo to kršitev, če je vedela ali bi morala vedeti, da je dogovarjanje, pri katerem je bilo navedeno podjetje udeleženo, spadalo v celovit načrt, ki naj bi zajemal vse elemente, ki pomenijo kršitev.
- 71 Tako je treba šteti, da je v obrazložitvi izpodbijanega sklepa sicer ugotovljen obstoj samo ene enotne in trajajoče kršitve v zvezi z vsemi povezavami, ki jih zajema omejevalni sporazum, ki pa vsebuje pomembna notranja protislovja.
- 72 Iz zgoraj navedenega je torej razvidno, prvič, da izpodbijani sklep vsebuje protislovja obrazložitvijo in izrekom, in drugič, v obrazložitvi.
- 73 Nato je treba preveriti, ali, kot zatrjuje tožeča stranka, notranja protislovja izpodbijanega sklepa posegajo v njeno pravico do obrambe, ker ji ne omogočajo, da bi razumela naravo in obseg ugotovljene kršitve ali kršitev in Splošnemu sodišču preprečujejo, da izvede svoj nadzor.
- 74 V zvezi s tem je treba navesti, da obstoj protislovja med obrazložitvijo in izrekom sklepa ne zadostuje za to, da bi bilo mogoče šteti, da je pomanjkljivo obrazložen, če, prvič, sklep kot celota tožeči stranki omogoča, da opredeli in se sklicuje na to notranjo nedoslednost, drugič, je besedilo izreka dovolj jasno in natančno, da ji omogoča razumeti natančen obseg sklepa, in tretjič, so dokazi za udeležbo tožeče stranke pri kršitvah, ki so ji bile pripisane v izreku, v obrazložitvi jasno opredeljeni in preučeni (glej v tem smislu zgoraj v točki 32 navedeno sodbo *Adriatica di Navigazione/Komisija*, EU:T:2003:335, točke od 49 do 52).
- 75 V obravnavani zadevi nobena od teh dveh mogočih razlag izreka izpodbijanega sklepa, navedenih zgoraj v točki 54, ni v skladu z obrazložitvijo navedenega sklepa. Ker Splošno sodišče ne more dati prednosti eni od teh razlag, ne da bi presojo Komisije nadomestilo s svojo presojo, torej zadostuje, da se v okviru vsaj ene od dveh mogočih razlag preuči, ali so notranja protislovja izpodbijanega sklepa posegala v pravico tožeče stranke do obrambe in Splošnemu sodišču preprečevala, da izvede svoj nadzor.
- 76 V zvezi s prvo razlago, in sicer, da so v izreku izpodbijanega sklepa ugotovljene štiri enotne in trajajoče kršitve, v zvezi s katero poleg tega tožeča stranka navaja, da je pravilna, je treba ugotoviti, da je zadnjenavedena sicer lahko ugotovila obstoj protislovij, med drugim med obrazložitvijo in izrekom izpodbijanega sklepa, in iz besedila izreka razbrala, da so v njem ugotovljene štiri različne kršitve, vendar kljub temu ni mogla razumeti, v kolikšnem obsegu je bilo mogoče na podlagi dokazov, navedenih v obrazložitvi, povezanih z obstojem enotne in trajajoče kršitve, ugotoviti obstoj štirih različnih kršitev, ugotovljenih v izreku, in torej prav tako ni mogla izpodbijati njihove zadostnosti.
- 77 V točkah od 692 do 806 izpodbijanega sklepa se je Komisija odločila, da dokazov, predloženih zoper vsakega obtoženega prevoznika, ne bo razlikovala glede na povezave ali vrste povezav, na katere se ti dokazi nanašajo. Komisija je presodila le, ali je bilo mogoče na podlagi teh dokazov ugotoviti udeležbo teh prevoznikov pri enotnem omejevalnem sporazumu, opisanem v obrazložitvi tega sklepa, ne da bi preučila, ali je bil obstoj vsake od štirih enotnih in trajajočih kršitev, ki jih je ugotovila v izreku izpodbijanega sklepa, podprt z dokazi. Dokaze je razlikovala le glede na usklajevanja, ki so vplivala na DTG, DTV in neplačilo provizij.
- 78 Poleg tega, kot trdi tožeča stranka, v okviru prve mogoče razlage izreka ne more razumeti utemeljitve, na podlagi katere jo je Komisija štela za odgovorno za kršitev, vključno za povezave, ki jih v obsegu, opredeljenem v vsakem členu izpodbijanega sklepa, ni zagotavljala, in tako razumeti, ali je bila diskriminirana v primerjavi z ostalimi obtoženimi prevozniki, ki naj bi se jih štelo za odgovorne le za dve ali samo eno kršitev, ker nekaterih povezav niso zagotavljali.



- 79 V zvezi s tem je treba navesti, da razlogi za to, da imena nekaterih prevoznikov v nekaterih členih izpodbijanega sklepa niso navedena, pri razumevanju navedenega sklepa niso jasno razvidni. Tožeča stranka je poleg tega navedla, da ji ta sklep ne omogoča, da bi razumela, ali je navedena nenavedba povezana z dejstvom, da ti prevozniki niso zagotavljali nekaterih povezav. Šele po ukrepih procesnega vodstva, navedenih zgoraj v točki 16, je Komisija Splošnemu sodišču pojasnila, da imena nekaterih prevoznikov v nekaterih členih istega sklepa niso bila navedena bodisi, ker naj navedeni prevozniki ne bi zagotavljali povezav, opredeljenih v tem členu, bodisi, ker je bil njihov promet, ustvarjen na teh povezavah leta 2005 nižji od 30.000 EUR.
- 80 V zvezi s tem je treba navesti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso zadevni osebi obrazložitev načeloma posredovati hkrati z aktom, ki posega v njen položaj, neobstoja obrazložitve pa ni mogoče popraviti s tem, da se zadevna oseba z razlogi za pravni akt seznanila med postopkom pred sodiščem Unije (sodbi z dne 26. novembra 1981, Michel/Parlament, 195/80, Recueil, EU:C:1981:284, točka 22, in z dne 28. junija 2005, Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., EU:C:2005:408, točka 463).
- 81 Drugače bi obstajala nevarnost, da obveznost obrazložitve ne bi uresničila svojega namena, ki je v skladu z ustaljeno sodno prakso zainteresirani stranki podati zadostno razlago, da lahko ugotovi, ali je sklep utemeljen ali morda vsebuje napako, zaradi katere je mogoče izpodbijati njegovo veljavnost, sodišču Unije pa omogočiti izvajanje nadzora nad njegovo zakonitostjo (glej v tem smislu zgoraj v točki 80 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, EU:C:2005:408, točka 462 in navedena sodna praksa).
- 82 V obravnavani zadevi se je tožeča stranka prav zaradi te prepozne informacije lahko na kršitev načela enakega obravnavanja obtoženih prevoznikov sklicevala šele na obravnavi, ker je lahko šele v tej fazi ob upoštevanju prometa, ki ga je ustvarila na povezavah med letališči v Uniji in letališči v Švici leta 2005, ugotovila, da njeno ime ne bi smelo biti navedeno v členu 4 izpodbijanega sklepa.
- 83 Poleg tega naj Splošno sodišče ne bi moglo izvesti nadzora nad zakonitostjo izpodbijanega sklepa, ker naj ne bi moglo presoditi, ali so dokazi, ki jih je predložila Komisija za dokaz obstoja enotne in trajajoče kršitve, zadostovali za ugotovitev obstoja štirih kršitev, ugotovljenih v izreku navedenega sklepa.
- 84 Iz tega je razvidno, da je izpodbijani sklep pomanjkljivo obrazložen, kar utemeljuje njegovo razglasitev ničnosti.
- 85 Ob upoštevanju zgornjih ugotovitev je treba prvemu delu prvega tožbenega razloga ugoditi.
- 86 Izpodbijani sklep je treba torej v delu, v katerem se nanaša na tožečo stranko, razglasiti za ničn, ne da bi bilo treba preučiti druge tožbene razloge in trditve, ki jih je ta predložila.

### **Stroški**

- 87 V skladu s členom 134(1) Poslovnika Splošnega sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker Komisija ni uspela, se ji torej poleg plačila lastnih stroškov naloži plačilo stroškov, ki jih je priglasila tožeča stranka.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (prvi senat)

razsodilo:

- 1. Sklep Komisije C(2010) 7694 final z dne 9. novembra 2010 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU, člena 53 Sporazuma EGP in člena 8 Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Švicarsko konfederacijo o letalskem prometu (zadeva COMP/39258 – Zračni tovorni prevoz) se v delu, v katerem se nanaša na družbo Martinair Holland NV, razglasi za ničn.**
- 2. Evropski komisiji se naloži plačilo svojih stroškov in stroškov družbe Martinair Holland.**

H. Kanninen

I. Pelikánová

E. Buttigieg

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 16. decembra 2015.

Podpisi